

International Journal of Social, Political and Economic Research

IJOSPER

ISSN: 2667-8810 (Online)

ijosper.uk

OPEN ACCESS

Original Article

Article No: 20_V7_I2_A14

DOI: doi.org/10.46291/IJOSPERvol7iss2pp324-340

**Geçmişten Bugüne Dünya’da ve Türkiye’de Özelleştirme
(Privatization in the World and in Turkey from the Past to the Present)**

Melih Çildir *

* Dr. Öğr. Üyesi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Maliye Bölümü, Eskişehir/Türkiye
mcildir@ogu.edu.tr

Özet:

Antik Yunanistan’dan Rönesans dönemine, Nazi Almanyası’ndan Britanya’ya kadar etkisini göstermiş olan özelleştirme hem dünyada hem de Türkiye’de karşımıza çıkmaktadır. Bu çalışmada dünyada ve Türkiye’de özelleştirmenin tarihsel sürecinden, özelleştirme yöntemlerinden, özelleştirmenin etki alanlarından bahsedilmiştir. Türkiye’de özelleştirmeye dair 1984 yılında yapılmış olan ilk düzenlemeden, 1986’da başlamış olan özelleştirme türlerinden, KİT’lerin özelleştirme kapsamına alınmasında 233 sayılı KHK’dan ve 2018 tarihinde Anayasa’ya uyumluluk bakımından 703 sayılı KHK’nın 85. Maddesi ile değişikliğe gidilerek özelleştirme yetkisinin Cumhurbaşkanı’na verilmesi durumundan bahsedilmiştir. Güncel rakamlardan ve verilerden yararlanılarak özelleştirmenin amaç, fayda ve sakıncaları ele alınmıştır ve bu süreç ortaya koyulmaya çalışılmıştır.

Abstract:

From ancient Greece to the Renaissance period, up to privatization, which showed the effect on both Britain from Nazi Germany it emerges both in and outside Turkey. In this study the historical process of privatization in the world and in Turkey, the process of privatization, privatization has been mentioned in the domain. The first arrangement made in 1984 on privatization in Turkey, privatization, which began in 1986, the species, in taking the scope of privatization of SOEs No. 233 Decree, and for compatibility with the Constitution on 2018 703 Decree Law No. 85 Amendments to Article It was mentioned that the privatization authority was given to the President. The aims, benefits and disadvantages of privatization have been addressed using the current figures and data. This process was tried to be revealed by making a literature review.

Anahtar Kelimeler:

Tarih, Türkiye, Dünya, KİT, Özelleştirme

Key Words:

History, Turkey, world, SOEs, Privatization

Giriş

1970'lerde dünya petrol krizini yaşamıştır. O yıllardan başlayarak çeşitli iktisadi düşünceler ve politikalar gündeme gelmiştir. Keynesyen teoriler sorgulanmaya başlanmış ve kamu sektörü, kamu politikaları ve kamu müdahalesinin gerektiği gibi görüşler önem kazanmaya başlamıştır. Liberalleşme ve serbest rekabet ortamı yaratma olgusu Neo liberal düşüncenin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Chicago Okulu'nda ortaya çıkan özelleştirme fikri dünyanın dört bir yanında uygulanma alanı bulmuştur. Özelleştirmeyi çağdaş ekonomik çerçeveye koyan Amerika Birleşik Devletlerin'de Reagan, İngiltere'de ise Thatcher olmuştur (Orkunoğlu, 2010).

Serbest rekabet koşullarının bir parçası olarak görülen özelleştirme son dönemlerde siyasi partilerin yeniden yapılandırma yöntemi haline gelmekle eleştirilmiştir. Bu siyasi olgular kayırmacılık, kamu özel ortaklığı gibi değişik kombinasyonları bir araya getirmiştir. Özelleştirme asıl görevini yerine getirmekten zaman zaman uzaklaşmış ve hükümet politikası olmaktan çok devlet politikası haline getirilerek istenilen koşulların ve ekonomik durumun yerine getirilmesi için kullanılan bir araç görevini üstlenmiştir. (Aşan, 2016).

Bu çalışmada öncelikle KİT'lerden ve özelleştirilmesinden bahsedilmiştir. Özelleştirmenin amaçları, getirileri, mali ekonomik ve benzeri bir takım etkilerinden bahsedilmiştir. Daha sonra dünyada sınır ötesi faaliyetlerde Kit'lerin karşılaştığı sorunlar ve işlevleri ele alınmıştır. Türkiye'de özelleştirmenin tarihsel süreci irdelenmiştir. Özelleştirilen kurumlara 1986 yılından başlayıp günümüze kadar örnekler verilmiştir. Son olarak bu kavramın olumlu ve olumsuz sonuçları açıklanmıştır.

1. ÖZELLEŞTİRMENİN NEDENLERİ

Özelleştirme birçok özelliğinden ötürü eleştiri konusu olsa bile literatürde olumlu etkilerinden de bahsedilir. Gelir dağılımını daha adil hale getirmek, ekonomik yapıda olumlu çıktılar sağlamak, kamudaki işgücü fazlalığını önlemek, KİT'leri borç yükünden kurtarmak vb. birçok nedenle özelleştirmeye başvurulmaktadır..

1.1 KİT'ler Kavramı

Yabancı literatürde State-Owned Enterprise(SOE) olarak geçen KİT'ler (Kamu İktisadi Teşebbüsü) hükümet adına ticari işleri gerçekleştiren tüzel kişiliğe sahip bir teşebbüstür.

Tamamen veya kısmen hükümete bağlı olarak faaliyet yürütebilmektedirler. Türkiye’de olduğu gibi KİT’ler, dünya genelinde de yaygındır¹ (Investopedia, 2020).

Avrupa KİT Merkezi²’nin tanımına göre ise; bu teşebbüsler mal ve hizmet üretimi için kurulmuşlardır. Mali olanakları genellikle yarıdan fazlası merkezi ya da yerel kamu kuruluşları ile sağlanır. Ayrıca denetimlerinden de bu idareler sorumludur (Üzümçü, 2007, 3).

1.2 Özelleştirme Kapsamı

Devletin, özel sektörün gerçekleştireceği üretim alanları ve hizmet sektörlerinden çekilerek özel sektörün desteklenmesi, yönlendirilmesi ve tam rekabet piyasalarına ulaşmalarının sağlanması için gerekli desteklerin verilmesi, ekonomide verimliliğin , kalitenin artırılarak toplum refahının sağlanması ve devletin asli görevlerini yapabilmesinin sağlanmasıdır. Özelleştirmenin ekonomik, mali, politik açıdan ve gelir dağılımı açısından etkileri vardır. (Stratejik Plan 2019-2023).

Tablo 1: Özelleştirmenin Etkileri

Gelir Dağılımına Etkisi	Orta Sınıfın Güçlendirilmesi
	Girişimciliğe Destek Verilmesi
	Sermayenin Tabana Yayılması
	Adil Gelir Dağılımının sağlanması
Ekonomik Etkisi	Piyasa Ekonomisini Güçlendirmek
	Özel Sektörün Ekonomideki Payını Arttırmak
	İstihdam yaratmak
	Ekonomide Rekabeti Teşvik Etmek.
	Tekel Piyasalarını Rekabete Açmak.
	Tasarruflar yoluyla Etkin Sermaye Piyasasını Geliştirmek
	Ülke Ekonomisinin Dünya Ekonomisi ile Bütünleşmesini sağlamak
	Serbest Piyasa Ekonomisini Tüm Kurum ve Kurallarıyla İşler Hale Getirmek,
	Kaynakların Etkin Dağılımını Sağlamak,

¹ Amerika Birleşik Devletleri (ABD)’ndeki Freddie Mac ve Fannie Mae’nin şirketleri, devlet destekli işletmeler (GSE’ler) olarak bilinir ve bunlar ayrıca KİT olarak kabul edilmektedir.

² CEEP: Centre Européen des Entreprises Publiques

	Sermayeyi Teşvik etmek
	Gelirlerin Üretken Yatırımlara Yönlendirilerek Kalkınmanın Finansmanını Gerçekleştirmek
	Kaynak Kullanımında Verimliliği Artırmak
Mali Etki	KİT'lerin Mali Yükünün Azaltılması
	Devletin Gelirlerinin artırılması
	Verginin Genele Yaygınlaştırılması
	Kamu İktisadi Teşebbüslerinin Bütçe Baskılarını Azaltmak
	Teknoloji Gelişiminin Sağlanması
	Kamu Kesimindeki İşgücü Azaltılması
	Kamu Borçlarını Düşürmek
	Kamu Harcamalarında Düşüş Sağlamak
	Büyük Sermaye Gerektiren Yatırımlarda Özel Sektöre Destek Vermek
	Kamu Gelirlerinin Arttırılması için yeni kaynakların bulunması
Politik Etki	Toplumsal Refahın Optimizasyonu
	Demokratikleşmeye Katkı Sunmak
	Yolsuzlukların Önlenmesi
	Kamunun Ekonomideki Oranını Azaltmak
	Kamunun Faaliyet Göstereceği Alanların Yeniden Tanımlanması
	Özel sektöre Faaliyetlerini Gerçekleştirebilmeleri İçin Gerekli Ortamın Sağlanması
	Kamu Varlıklarının Verimli Kullanılması
	Ekonomiye Siyasi Kararların Etkisinin En Aza İndirilmesi

Kaynak: Stratejik Plan 2019-2023 ve ARGE Bülten 2007 Aralık'tan Derlenmiştir.

Özelleştirmenin farklı amaçları ve birbirinden farklı farklı etki alanları vardır. Tablo 1'de bu çerçevede etki alanları derlenmiştir. Bazen gelir dağılımına etkisi olan bir konu aynı zamanda ekonomik veya başka etkileri de olabilmektedir.

Tablo 1'i incelediğimizde özelleştirmenin gelir dağılımına, ekonomiye etkisi söz konusu iken aynı zamanda karşımıza mali ve politik etkilerde çıkmaktadır. Özelleştirme birçok araştırmacıya göre orta sınıfın güçlenmesi, sermayenin tabana yayılması şeklinde gelir dağılımına etki etmektedir. Özelleştirmenin ekonomik açıdan etkilerine baktığımızda ise; pazar ekonomisine katkı sağlamakta, istihdam yaratıcı özelliği de ortaya çıkmaktadır. Ayrıca Tekel durumunda olan alanları rekabet piyasasına çekmektedir.

Mali etkisinde ise bütçeye yaratılan kamu kaynaklı baskıları en aza indirmek, modern çağa uygun şekilde teknolojiyi kullanmak ve yönetimi gerçekleştirmek, kamudaki var olan borç yükünü azaltmak, büyük ölçekli yatırımlarda özel sektöre de bu imkanı tanımak gibi etkileri söz konusudur.

Politik etki bazı araştırmacılarca toplumsal etki, siyasi etki veya daha farklı başlıklarla irdelenmiştir. Tablo 1'de politik etkiye baktığımızda karşımıza ekonomik temele dayanmayan siyasi kararların ekonomide yarattığı negatif etkiyi azaltmak, kamunun ekonomide sahip olduğu payı azaltmak, özel sektörün gelişip güçlenmesi ve dünyada rekabet edebilir olabilmesine ortam sağlamak, vergi gelirlerini arttırmak için yeni gelir kaynakları yaratmak ve toplumsal refahı en düzeyde gerçekleştirmek gibi hedefler bulunmaktadır.

2. Dünyada KİT'ler ve Özelleştirme

2.1 KİT'ler

Küresel dünyada ticari ilişkiler birbirinin içine geçmiş durumdadır. Bu durum belirli bir kurallar bütünü ve entegrasyon çabasını beraberinde getirmiştir. OECD'nin araştırmasında: Kamuya ait kuruluşların ne gibi olumlu ve olumsuz sonuçları vardır, bir mülkiyetin devlete ait olması durumu ve etkili bir rekabet ortamının nasıl sağlanacağını sorgulamıştır. Ayrıca devletin bu kuruluşları desteklemesi rekabet ortamını bozucu etkiye de neden olduğu belirtilmektedir. (Kowalski vd., 2013).

Farklı devlet sistemlerinde ekonomilerde de farklı uygulamalar olmaktadır. Bazı ekonomilerde özel sektör bazılarında ise kamu sektörü ağırlık kazanmaktadır. KİT'ler ticari bir çerçevede işlemlerini gerçekleştirmektedirler. Fakat önem verdikleri şeyler, öncelikleri ticari özellik gösteremeyebilmekte, İthalatçı ülkelere sorunlar yaratabilmekte ve pazara erişimlerini engelleyebilmektedirler. Diğer yandan ihracat konusunda üstünlükler sağlayabilmektedirler. Bu üstünlükler: *Doğrudan sübvansiyonlar, imtiyazlı finansman³, devlet destekli garantiler, tercihli*

---

³ concessionary financing

düzenleyici anlaşmalar⁴, antitröst uygulama veya iflas kurallarından muafiyetler şekilde olabilmektedir. (Kowalski vd., 2013).

2.2 KİT'lerin Yurt Dışı Faaliyetleri

KİT'lerin olumlu karşılanmayan ve istenmeyen yurt dışı faaliyetleri söz konusudur (Kowalski vd., 2013, s.4). Yukarıda bahsettiğimiz üstünlükler KİT'lerin uluslararası camia da avantajlı olmasını da beraberinde getirmektedir. Birçok ülkede bu pay yüksek olsa bile; OECD Bölgelerinde KİT'lerin payı düşüktür. Büyük çaptaki KİT'ler uluslararası alanda ticaret yapmaktadır ve ekonomiyle iç içedir. OECD Bölgeleri Kit'ler genellikle çok yoğun olarak tercih edilmeseler de özellikle ağ endüstrilerinde (enerji ,ulaşım,telekomünasyon) ve bankacılık sektöründe önemli bir paya sahiptir (Kowalski vd., 2013).

Dünyanın en büyük 2000 kamu şirketinin 204 tanesi KİT'lerden oluşmaktadır⁵. Bu kuruluşlar 37 farklı ülkede yer almıştır. En büyük paya sahip olan ülkeler Çin, Hindistan, Rusya, BAE(Birleşik Arap Emirlikleri), Malezya şeklindedir.⁶. Bunların dışında Suudi Arabistan, Brezilya, Norveç, Endonezya, Norveç ve Tayland KİT payı en yüksek olan ülkelerdir.

2.3 KİT'lerin Özelleştirilmesi

Antik Yunanistan'da, Rönesans döneminde, 1760 ve 1820 arasında Britanya'da dahi karşımıza çıkan özelleştirme, bilindiği üzere kamu sektörüne ait olan kurumların özel sektöre devredilmesi durumunu içermektedir. Bunun yanında farklı kombinasyonları da barındırabilmektedir. Bu terim bazen serbestleşme/ liberalleşme ile aynı anlamda da kullanılmaktadır. Devlete ait hizmetlerin özelleştirilmesi durumu da söz konusudur. Bu karşımıza franchising⁷ olarak çıkmaktadır. Bunlar devlet hizmetlerinin (gelir toplama, kolluk kuvvetleri, su temini ve cezaevi işleri) uygulanması konusuyula ilgilenmektedirler. Özel kuruluşlara devlet işlerinin yaptırılması, uygulanması durumu söz konusudur. Özelleştirme, halka açık bir şirketin bütün hisse paylarının özel firmalarca satın alınması ya da bunların dışında belediyeye veya devlete ait bir kuruluşun özel kurumlara satılmasıdır. (Wikipedia, 2020).

---

⁴ preferential regulatory treatment

⁵ Bu rakamlar 2010-2011 iş yılının verilerini oluşturur. 204 KİT'İN Toplam satışı 3.6 Trilyon ABD doları kadardır ve 2000 şirketin satışlarının %10'undan daha fazlasına tekabül eder.

⁶ Çin'de 70, Hindistan'da 30, Rusya'da 9, BAE'de 9 KİT bulunmaktadır.

⁷Kullanım hakkı: İlgili tarafın diğer tarafa belirli şartları sağlamak koşulu ile mal ve hizmet üretim halka sunması için işin sistemlerini kullanmasına izin vermesidir.

Nazi Almanya'sında 1933 ve 1937 yılları arasında kitlesel bir şekilde özelleştirme olmuştur. Çelik, bankacılık, yerel hizmetler, tersane, gemi hatları, demiryolları gibi alanlarda özelleştirilmeye gidilmiştir. Büyük Britanya'da 1950'lerde çelik sanayisinde ve Almanya'da 1961'de Wolswagen hisseleri satılarak özelleştirme yapılmıştır. Birleşik Krallık 'ta 1980 Thatcher Döneminde özelleştirme ivme kazanmış; ABD'de bu durum Reagan Dönemde gerçekleşmiştir. 1970 ve 80'li yıllarda İngiltere'de özelleştirmeler⁸ yoğun bir şekilde gerçekleştirilmiştir. (Wikipedia, 2020).

1930'lu yıllarda Nazi Hükümeti özeleştirme politikası uygulamıştır. Kamu mülkiyeti özel sektöre satılmıştır. Özellikle Nazi Partisi içindeki kuruluşlara kamu hizmetleri devredilmiştir. Bu politika sanayi sektörüyle büyük şirketlerle ilişkileri geliştirmek ve onlardan ihtiyacı olan desteği almak amacıyla yapılmıştır. 1934 ve 1937 yılları arasındaki özelleştirmeler büyük bir öneme sahiptirler. Bu dönemde 29 tane özelleştirme gerçekleştirilmiştir. Nazi örgütleri büyük bir oranda bütçeyi kısıtlayarak sorun yaratmışlardır. (Bel,2003).

Hindistan, 1991 yılında LPG politikası şeklinde anılan tarihi reformlar bütçesinde özelleştirmeye gitmiştir. Hindistan mukimlerine göre özelleştirmenin bazı avantajları söz konusudur. Şirkete daha fazla verimlilik ve avantaj sağladığı konusunda görüş hakimdir (The Economic Times, 2020).

KİT'lerin özelleştirmesi çoğu zaman gündemde olan bir konudur çünkü devletin görevini paylaşması daha doğrusu bir şirkete satması bilinen bir gerçektir. Oy potansiyeli, topluma gerilen vaatler özelleştirme olgusuyla bizi karşı karşıya bırakmaktadır. Kamu malları her zaman ihtiyaç duyulacak şeylerdir⁹. Kamu sahip olduğu aşırı yükten kaynaklanan modern işlemleri gerçekleştiremeyecektir. Özelleştirme kurumlara sınır ötesinde veya kendi ülkesindeki şirketlerle rekabet etme imkanı taşımaktadır. (Köberl, 2019).

Gürcistan'da 2004 ve2011 yılları arasında özelleştirme¹⁰ konusunu ele alınmış ve uzun vadede ekonomiye katkı sağlayacak şekilde kararlar verilmiştir. Demiryolu, doğal gaz ve petrol şirketlerini tamamen özeleştirilmiştir. Kamu şirketleri üzerindeki baskıyı rekabet yaratıcı olarak görmüş ve yukarıda sayılan üç başlık haricinde tam özelleştirmeyi desteklememişlerdir. Doğrudan

---

⁸İngiltere'de; *Britoil (1982), Amersham International PLC (1982), British Telecom (1984), Sealink feribotları (1984), British Aerospace (1985-1987) , British Gas (1986), Rolls-Royce (1987), Rover Group, British Steel Corporation (1988)* O dönemde özelleştirme kapsamına giren şirketler olmuşlardır.

⁹Telekomünikasyon, güvenlik, metro, karayolu, köprüler vb. hizmetleri sağlamak zaman zaman zorlukları beraberinde getirebilir. Toplumda sürekli artan talep ve nüfus yoğunluğu kamunun bu görevi yerine getirirken daha eski ve klasik yöntemleri kullanmaya yani teknolojiden uzak kalmasına neden olabilir. Bu durum kurumların rekabet edebilirliğini azaltacaktır.

¹⁰Bu özelleştirme kapsamında limanlar, havaalanları, su hizmetleri ve enerji hizmeti yer almaktadır.

özelleştirme/ tam özelleştirme yerine kamu özel ortaklığını desteklemek için fonlar oluşturmuşlardır (Glauri, 2017, s.114).

Japonya Başbakanı Kouzumi , posta özelleştirilmesi konusunu el almış ve hükümeti küçültme stratejisi olarak açıklamıştır. Özelleştirmeyi Japon ekonomisinin mihenk taşı olarak görmüştür. Sermaye piyasalarına girerek havuzdaki parayı toplum için daha verimli kullanacağını vurgulamıştır. Bu süreci ABD Yatırım Bankası bu amaçları ekonomiye uydurmanın zor olduğunu belirtmiştir. Hane halklarının yüzde 85'nin posta tasarruf hesapları mevcuttur. Bu o dönemde sorunları beraberinde getirmiştir. daha sonraki süreçte bu alanda modernize edilmeye ihtiyaç duyulmuştur (Faiola, 2005).

3. Türkiye’de KİT’lerin Özelleştirilmesi

3.1 KİT’lerin Tarihi

KİT’ler ilk olarak 1938 yılında 3460¹¹ sayılı sermayesinin tamamı devlet tarafından verilmek suretiyle kurulan iktisadi devlet teşekküllerinin teşkilatıyla idare ve murakabeleri hakkındaki kanunda olan yer almıştır. Tüzel kişiliğe sahip, idari ve mali açıdan özerk yapıda olan ve sahip olduğu görev ve sorumluluklar sermayesi ile sınırlı olan teşebbüsler ‘İktisadi Devlet Teşekkülü(İDT)’ kabul edilmiştir. ‘Kamu iktisadi Teşebbüsleri’ ise bu kanunda bahsedilmemiş olup ilk defa 1961 Anayasası’nda mevzu bahis olmuştur. Fakat Anayasa’da¹² bahsedilen bu kavramın tanımına yer verilmemiştir (Üzümcü, 2007).

1964 yılında KİT’lerle ilgili düzenleme söz konusu olmuştur. 3460 sayılı kanun yerine 440 sayılı kanun çıkarılmıştır. Bu kanunda İktisadi Devlet Teşekkülü şeklinde yer almıştır. Bunlar sermayenin yarıdan fazlası tek başına veya devlete ait olan ve ticari şartlara göre faaliyet gösterme amacı bulunan teşebbüslerdir. KİT’lerin kapsamında bir genişletilme söz konusu olmuştur. 1982 yılında Anayasa’da¹³ KİT’lere yer verilmiştir. Anayasanın 165. Maddesine göre Sermayenin yarıdan fazlası devlete ait kamu kuruluş ve ortaklıkları KİT olarak tanımlanmıştır. 1983 yılında 2929 sayılı kanunla bu durum yasalaşsa da 1984 yılında 233 sayılı KHK ile kaldırılmıştır (Üzümcü, 2007).

---

¹¹ Sermayesinin Tamamı Devlet Tarafından Verilmek Suretiyle Kurulan İktisadi Teşekküllerin Teşkilatıyla İdare ve Murakabeleri hakkında Kanun

¹²Anayasa madde 127’de KİT’lerin tanımına değil, TBMM tarafından denetlenmesinin kanun çerçevesinde gerçekleştirileceğine yer verilmiştir.

¹³1982 Anayasası’nın 165. Maddesi ‘Kamu İktisadi Teşebbüslerinin Denetimi’ şeklinde yer almıştır. Sermayenin yarıdan fazlası doğrudan veya dolaylı bir şekilde devlete ait kamu kuruluş ve ortaklıkları KİT olarak tanımlanmıştır.

Kamu iktisadi teşebbüsleri İDT VE KİK' ten oluşmaktadır. KİT'lerin neler olduğunu tablo 2 'de inceleyebiliriz.

Tablo 2: KİT'ler

• Boru Hatları ile Petrol Taşıma A.Ş. (BOTAS)	• Posta ve Telgraf Teşkilatı Genel Müdürlüğü (PTT)
• Çay İşletmeleri Genel Müdürlüğü (ÇAYKUR)	• T.C. Devlet Demiryolları İşletmesi Genel Müdürlüğü (TCDD)
• Devlet Hava Meydanları İşletmesi Genel Müdürlüğü (DHMI)	• Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü (TİGEM)
• Devlet Malzeme Ofisi (DMO)	• Toprak Mahsulleri Ofisi (TMO)
• Elektrik Üretim A.Ş. (EÜAŞ)	• Türkiye Elektrik Dağıtım A.Ş. (TEDAŞ)
• Et ve Süt Kurumu (ESK)	• Türkiye Elektrik İletim A.Ş. (TEİAŞ)
• Maden İşletmeleri (ETİ MADEN)	• Türkiye Elektromekanik Sanayi A.Ş. (TEMSAN)
• Kıyı Emniyeti (KEGM)	• Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumu (TKİ)
• Makina ve Kimya Endüstrisi Kurumu (MKEK)	• Türkiye Petrolleri A.O. (TPAO)
• Türkiye Taşkömürü Kurumu (TKK)	

Kaynak: Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2020

3.2 Türkiye’de Özelleştirme

Türkiye’de özelleştirmeye dair ilk düzenleme 1984 yılında gerçekleştirilmiştir¹⁴. 1986 yılında 2983 sayılı kanunda değişikliğe gidilmiş ve 3291 sayılı kanun ile bu değişiklik gündeme gelmiştir. *Kamu kuruluşlarının özelleştirmesine ilişkin uygulamalar* bu çerçevede yer almıştır. 233 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Kamu İktisadi Teşebbüslerinin özelleştirilmesine Bakanlar Kurulu, KİT’lerin müessese, iştirak, bağlı ortaklık ve bu işletmelerdeki ortaklık paylarının özelleştirilmesi görevi *Yüksek Planlama Kurulu’na (YPK) verilmiştir. Ayrıca özelleştirme uygulamaları konusunda, “Toplu Konut ve Kamu Ortaklığı Kurulu” karar verici kurum olarak belirlenmiştir.* 1990 yılında 414 sayılı KHK ile bir değişikliğe daha gidilmiş ve 293 sayılı

¹⁴Bu düzenleme 2983 sayılı kanunla gerçekleştirilmiştir ve kanun Kamu İktisadi Teşebbüsleri(KİT)’nin özelleşmesini içermektedir.

kanundaki geçen Toplu Konut ve Kamu Ortaklığı İdaresi diye adı anılan kurum Kamu Ortaklığı İdaresi ve Toplu Konut İdaresi olmak üzere ikiye ayrılmıştır. Bu karardan sonra Kamu ortaklığı idaresi¹⁵ özelleştirmenin yürütülmesi ile ilgilenmiştir. Daha sonraki süreçte birtakım değişiklikler söz konusu olmuştur.27 Kasım 1994 tarihinde ise 4046 sayılı Özelleştirme Uygulamaları Hakkında Kanun yürürlüğe girmiştir. Bu kanun ile Özelleştirme ile ilgili herhangi bir işlemi gerçekleştirme konusunda yetkili olan Özelleştirme Yüksek Kurulu(ÖYK)¹⁶ kurulmuştur. Bu kanun ile özelleştirmenin tabanı genişletilmiştir. Amacı tekrar gündeme gelip yeniden belirlenmiştir. Yeni düzenlemeler dahilinde iktisadi devlet teşekkülleri, bunlara ait kurumlar ve kurumların sahip oldukları paylar bunun yanında diğer kurum ve kuruluşların hazineye ait olan paylarının özelleştirilmesi konusunda uygulamalar yer almıştır. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nda değişiklik yapılmıştır. Anayasa'ya uygunluk açısından 2 Temmuz 2018 tarihinde 703 sayılı KHK'nın 85. Maddesi ile değişikliğe gidilmiştir. 4046 sayılı kanundaki bazı hükümler¹⁷ değiştirilmiş, bazıları ise yürürlükten kaldırılmıştır. 4046 sayılı kanuna eklenmiş olan Geçici nitelikte olan madde 29 ile ÖYK tarafından yürütülen işlerin Cumhurbaşkanı ya da Cumhurbaşkanı'nın yetkilendireceği makamca sonuçlanacağı kabul edilmiştir. 15 Temmuz 2018 tarihinde 4 sayılı Cumhurbaşkanı Kararnamesi'nin 352 ve 357 sayılı maddelerinde değişik ve düzenlemelere gidilmiş ve bu düzenlemeler sonucunda Özelleştirme idaresi Hazine ve Maliye Bakanlığı'na bağlı hale gelmiştir. Ayrıca 1 Ağustos 2018 tarihinde 3 sayılı genelge ile ÖYK'nın görev ve sorumlulukları Cumhurbaşkanı'na verilmiştir (2019-2020 Stratejik Plan)

Türkiye'de özelleştirmenin gerçekleşme biçimleri birbirinden farklılık gösterir. Hisse satışı, işletmelerin satış devri, otel ve sosyal tesislerin satışı, taşınmaz satışının-devri, diğer varlıkların satışlarının-devri kamu kurumlarına devir, yıllar itibariyle uygulama, TL'ye endeksli veya dolara endeksli uygulama şeklinde karşımıza çıkar. 12.09.2019 tarihinde İMKB (İstanbul Menkul Kıymet Borsası)'de Türkiye Kalkınma ve Yatırım Bankası A.Ş. hisse satışı şeklinde özelleştirme gerçekleşmiştir. Verilere göre en yakın tarihte gerçekleşen özelleşmedir. İlk özelleşme ise 1986 yılında Bingöl Yem Süt ve Besicilik A.Ş. (BİNAŞ)'ın özelleşmesidir ve BİNAŞ Türkiye Kalkınma

---

¹⁵ Kamu ortaklığı idaresi ayrıca Kamu Ortaklığı Fonu ve Çalışanların Tasarruflarını Teşvik Hesabı'nın yönetim ve takibini üstlenmiştir. Başbakanın kanuna dayalı olarak kullanabileceği yetkileri bir bakan aracılığı ile gerçekleştirmesine olanak sağlamıştır.

¹⁶Özelleştirme İdaresi Başkanlığı kurulmuştur. Bu başkanlık özelleştirmeye ilgili olan işlemleri yapmak için yetkilendirilmiştir.

¹⁷ Bu hükümler şunları içerir: Özelleştirme İdaresi Başkanlığı'nın kuruluşu, yetkileri, hizmet birimleri, personellere ilişkin yetkiler.

Vakfı tarafından satın alınmıştır (ÖİB,2020). Birçok özelleştirme bulunmakla birlikte 2019'dan geriye doğru gittiğimizde yapılan özelleştirmelerin birkaçı tablo 3'de yer almaktadır.

Tablo 3: Hisse Satışı Şeklinde Özelleştirme

Yıl	2019	2018	2015	2013	2013	2010	2004	1986
Kuruluşlar	Türkiye Kalkınma ve Yatırım Bankası A.Ş.	Hidrojen Peroksit Sanayi ve Ticaret A.Ş.	OYAK İnşaat A.Ş.	Türkiye Petrol Rafinerileri A.Ş. (TÜPRAŞ)	Başkent Doğalgaz Dağıtım A.Ş.	Osmangazi Elektrik Dağıtım A.Ş.	ESGAZ Eskişehir Şehirçi Doğalgaz Dağıtım Tic. Taahüt A.Ş.	Bingöl Yem Süt ve Besicilik A.Ş. (BİNAŞ)
Şehir	İstanbul	İstanbul	İstanbul	Kocaeli	Ankara	Eskişehir	Eskişehir	Bingöl

Kaynak: Özelleştirme İdaresi Başkanlığı Verilerinden Derlenmiştir (2020).

Bingöl Yem Süt ve Besicilik A.Ş. (BİNAŞ). 1986 yılında hisselerinin %47'sini Türkiye Kalkınma Vakfına satmıştır. Aynı yıl içinde Biga Yem Fabrikası A.Ş. (Çanakkale) hisselerinin %40'ı Silivri Yem ve Un Sanayi ve Ticaret A.Ş. tarafından satın alınmıştır. Bu yılda Bursa, İzmir gibi şehirlerde de özelleştirmeler gerçekleşmiştir. 1986 yılından 2019 yılına kadar hisse satışı şeklinde özelleştirmeler görülmüştür. Aralıksız bir şekilde her yıl özelleştirme gerçekleşmiş¹⁸ (ÖİB, 2020). 1986 yılında 4 tane olarak başlayan hisse satışı özelleştirmesi sonraki yıllarda ivme kazanarak artmıştır.

Kars'ta yer alan SEK - Kars Süt ve Mamulleri Müessesesi, 1986 yılında kiralama şeklinde özelleşmiştir¹⁹ ve PEYSAN Gıda Sanayi A.Ş tarafından devralınmıştır. 1987, 1988, 1990, 1991, 1992, 2002,2009, 2012 yılında bu türde bir özelleştirme gerçekleşmemiştir. Bu yıllar haricinde tesis ve işletme satış devri şeklinde özelleştirme söz konusu olmuştur.2019 yılından geriye doğru gittiğimizde gerçekleşen özelleşmelerin bir kısmı tablo 4'de gösterilmiştir. 1986 yılından 2004 yılına kadarki süreçte özelleştirme en çok varlık satışı şeklinde gerçekleşmiştir²⁰. Tekellerin özelleşmesi ilk²¹ defa 2003 yılında meydana gelmiştir. Tekelin özelleşmesi daha sonra Iğdır

¹⁸ Özelleştirme 2016 yılında (hisse satışı yöntemi şeklinde) gerçekleşmemiştir.

¹⁹ Bu özelleştirme şekli işletme satış devri şeklinde gerçekleşen ilk özelleştirmedir.

²⁰ Bu yıllar aralığında ayrıca işletme hakkı devri, kiralama, Kullanım/İrtifak Hakkı Devri, ruhsat devri şeklinde de özelleştirmeler gerçekleşmiştir.

²¹ TEKEL - Çankırı Kaya Tuzlası, tesis ve işletme satış devri yöntemi ile özelleştirilmesi Çankırı'da gerçekleşmiştir.

(2004), Kırşehir (2004), Kars (2005), Ankara (2006), Konya (2006), Adana (2008), Samsun (2008), Bitlis (2008), İstanbul (2008), Malatya (2008), Tokat (2008), Balıkesir (2010) ve son olarak da 2010 yılında İzmir’de gerçekleşmişti. Şeker fabrikası, TCDD, SÜMER gibi birçok kuruluş özelleştirilmiştir. 2018 yılında Bor Şeker fabrikası, 2003 yılında Çayçuma İşletmesi, 1996 yılında ise SÜMER Holding Eskişehir işletmesi özelleştirilmiştir (ÖİB,2020).

Tablo 4: Tesis ve İşletme Satış Devri Şeklinde Özelleştirme

Yıl	2019	2018	2008	2007	2003	2000	1996	1986
Kuruluşlar	EÜAŞ-Çine HES	T. Şeker Fabrikaları - Bor Şeker Fabrikası	TEKEL - Adana Sigara Fabrikası	TCDD - Mersin Limanı Mersin İşletme Hakkı Devri	SEKA - Çayçuma İşletmesi	EBK - Eskişehir Kombinası	SÜMER Holding - Eskişehir İşletmesi	SEK - Kars Süt ve Mamulleri Müessesesi
Şehir	Aydın	Niğde	Adana	Mersin	Zonguldak	Eskişehir	Eskişehir	Kars

Kaynak: Özelleştirme İdaresi Başkanlığı Verilerinden Derlenmiştir (2020).

Otel ve sosyal tesis başlığı altında ilk özelleştirme 1995 yılında başlamıştır. 1996, 1997, 1999, 2000, 2005, 2006, 2007, 2015 yıllarında da devam etmiştir. Yukarıda bahsettiğimiz özelleştirme türlerine göre bu tür özelleştirme daha az sayıda meydana gelmiştir. Maliye Hazinesi-Antalya-Muratpaşa Sosyal Tesisi, otel-sosyal tesis satışı²² adı altında yer alan özelleştirme değildir. Bu özelleştirme varlık satışı şeklinde gerçekleşmiştir. Satış bedeli 1.677.596 ABD dolarıdır. Bursa’da Emekli Sandığı - Çelik Palas Oteli varlık satışı şeklinde 2007 yılında 38.900.000 ABD doları tutarınca özelleştirilmiştir. Otel ve sosyal tesislerin hepsi varlık satışı şeklinde özelleştirilmiştir. Emekli Sandığı - Büyük Ankara Oteli Ankara’da 36.830.000 ABD doları şeklinde özel sektöre satışı gerçekleşmiştir. Kayseri 2005 yılında DSİ 469.000 ABD doları şeklinde özel sektöre varlık satışı gerçekleşmiştir. Özel ve sosyal tesis satışı şeklinde özelleştirme 2000 yılında SEKA’nın Bolu Şubesi’nde gerçekleşmiştir. Toplam satış bedeli 760.000 ABD doları şeklindedir. Ürgüp’teki bir motel 1999 yılında 3.100.000 ABD dolarına satışı gerçekleşmiştir. Ilıca motel İzmir’de özelleştirilmiş ve varlık satışı 2.380.127 ABD doları şeklinde gerçekleşmiştir (ÖİB,2020). Tablo 5’i incelediğimizde bu sürece ait birkaç örneklemi görebiliriz.

²²Otel veya sosyal tesislerin özelleştirilmesine dair veri setinde yer alan en güncel tarihli özelleştirme değildir.

Tablo 5 : Özel ve Sosyal Tesis Satışı Şeklinde Özelleştirme

Yıl	2015	2007	2006	2005	2000	1999	1996	1995
Kuruluşlar	Maliye Hazinesi - Antalya- Muratpaşa Sosyal Tesisleri	Emekli Sandığı - Çelik Palas Otel	Emekli Sandığı - Büyük Ankara Otel	DSİ - Erciyes Sosyal Tesisleri	SEKA - Bolu İşletmesi Sosyal Tesisleri	TURBAN - Ürgüp Motel	TURBAN - Ilıca Motel	TURBAN - Kemer Marina Otel
Şehir	Antalya	Bursa	Ankara	Kayseri	Bolu	Nevşehir	İzmir	Antalya

Kaynak: Özelleştirme İdaresi Başkanlığı Verilerinden Derlenmiştir(2020).

Türkiye’de diğer varlık satış ve devri adı altında özelleştirme türü de söz konusudur. 1995 yılından başlayıp 2010 yılına kadar devam eden bir özelleştirme biçimidir. Bu süre zarfında 2001, 2000, 1999, 1997 yıllarında bu şekilde özelleştirmeler mevcut değildir. İşletme imtiyazı devri, diğerlerinde olduğu gibi varlık satışı ve işletme imtiyazı devri şeklinde karşımıza çıkmaktadır. İlk işletme ruhsatı devri ÇİNKUR - Adana-Pozantı Maden Sahası’nda gerçekleşmiştir.

4. Özelleştirmenin Sonuçları

Özelleştirme belirli amaçları ve hedefleri bünyesinde barındırmaktadır. Bu amaçların hayata geçirilmesi özelleştirmenin olumlu bir sonuç vermesine yol açacaktır. Aynı zamanda Özelleştirme ortaya koyulurken sistemde belirli aksaklıkları da beraberinde getirebilecektir. Bu aksaklıkları Yeni uygulama ve eski uygulama arasındaki çatışma, işsizlik, özel sektör tekeli olarak belirtebiliriz. (Üzümcü, 2007, s.214).

4.1 Özelleştirmenin Olumlu Sonuçları

Özelleştirme amacına uygun hareket ettiğinde ve istenilen sonuca ulaşıldığında olumlu sonuçlar ortaya çıkacaktır. Bu sonuçlar;

- KİT’ler anonim şirketlere dönüşünce verimli çalışmalar da bununla birlikte gelecektir. Bunun bir sonucu olarak da ekonomik açıdan olumlu bir geri dönüş sağlanmış olacaktır.
- Sermayenin tabana yayılması söz konusu olacaktır ve böylece ekonomiye katkısı olmayan kıymetli maden vs. gibi aktif bir gelir getirmeyen yatırımlar, ekonomiye kazandırılacaktır.

- KİT'e harcanacak olan paralar halkın ihtiyaçlarının doğrultusunda alt yapı yatırımları için ayrılacaktır
- Özelleştirilen kuruluşlar daha etkin şekilde çalışacaklar ve tüketicilerin ihtiyaçları daha sağlıklı bir şekilde karşılanacaktır.
- Özelleştirme ile serbest rekabet ortamı yaratılmış olacaktır ve firmalar kaliteli ve ucuz üretim imkanına kavuşacaklardır.
- Sermayenin tabana yayılması demokrasinin güçlenmesine katkı sağlayacaktır (Üzümcü, 2007, s.214-215).
- Gelir yaratma etkisine sahiptir (Stratejik Plan 2019-2023).

4.2 Özelleştirmenin Sakıncaları

Her kadar özelleştirmenin topluma faydalı amaçları, hedefleri söz konusu olsa bile istenmeyen durumlarla karşı karşıya kalınabilir. Bunlar;

- KİT'ler sosyal bir amaca hizmet eden teşebbüslerdir. Amaçları arasında kar söz konusu değildir. KİT'ler özelleştirildiği zaman doğal olarak bu şirketler kar amacı güden şirketler olma durumuna gelebileceklerdir.
- KİT'ler işgücü fazlası bulundururken, özelleştirme sonucu bu işgücü fazlası bir şekilde azalacak, bu yükü özel sektör taşımak istemeyecek ve işten çıkarmalar gerçekleşecektir, bu da işsizliği besleyecektir.
- KİT'lerin özelleştirilmesi sonucu yönetimini üstlenecek yeni iş sahibine avantaj sağlamak için Türkiye'de 1984'de sözleşmesi personel durumu yaratılmıştır ve bu da beraberinde işsizlik sorunu getirmiştir. (Üzümcü, 2007, s.215-217).
- Özelleştirme, Hükümetlerce kayırmacılık problemini beraberinde getirebilir bu da beklenmeyen sonuçlarla kurumları karşı karşıya bırakabilir. (Roin, 2011, s.334).

Özelleştirmenin gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde sorunları benzerlik ve farklılıklar göstermektedir. Gelişmekte olan ülkelerin başarılı bir sonuç alabilmesi için destekler almaya ihtiyacı vardır. Bu destekler pazarlama yöntemleri, mali konular ve özelleştirmeye dair hedeflenen şeylerin desteklenmesi ile mümkündür. Zaman zaman başarısız görülen ve piyasada verimli tavırlar sergilemeyen KİT'ler özelleştirme sonucunda devletin bütçe açıklarını azaltabilir, daha etkin bir topluma hizmet sağlayabilir ve ekonomik gelişme ve kalkınmada daha olumlu sonuçlar ortaya çıkarabilir. Desteklenmeyen politikalar içinde yer alan bir durum olsa da özelleştirme özel

ve kamu arasında işbirliğine teşvik eder. Bu ortaklığın verimli olması uygulanacak plana ve kombinasyona göre değişecektir (Quraeshi, vd.,2011).

Sonuç

Keynesyen teorilerin sorgulanmaya başlanması ile özelleştirme politikalarının ön plana çıktığı görülmektedir. Geriye gidildiğinde Rönesans döneminde,1933 ve 1937 yılları arasında Nazi Almanya'sında , 1760 ve 1820 arasında Britanya'da bu süreçle karşı karşıya gelindiği görülmüştür.. Birleşik Krallık'ta 1980 Thatcher Döneminde özelleştirme ivme kazanmış; ABD'de bu durum Reagan Dönemde gerçekleşmiştir. Hindistan, 1991 yılında LPG politikası şeklinde anılan tarihi reformlar bütçesinde özelleştirmeye gitmiştir.

Özelleştirme dünyada ve Türkiye'de benzer şekillerde uygulanmakla beraber gerek tanım gerek uygulanma açısından farklılıklar göstermiştir. Türkiye'de hisse satışı şeklinde özelleştirme ilk olarak Bingöl'de (BİNAŞ) ve tesis ve işletme satış devri şeklinde Kars'ta SEK - Kars Süt ve Mamulleri Müessesesi'nde 1986 yılında gerçekleşmiştir. Özel ve sosyal tesis satışı şeklinde özelleştirme 1995 yılında Antalya'da gerçekleştirilmiştir.

Dünyada ve Türkiye'de özelleştirme kamunun etkisini azaltmak, kamu firmalarının özel şirketlerle rekabet edememe durumunu ortadan kaldırmak, teknolojiye daha hızlı adapte olmak ve topluma daha hızlı ve kaliteli hizmet sunmak ve daha birçok olumlu gerekçe ile desteklenmiştir. Avantaj sağlayıcı özelliklere sahip olan özelleştirme, oy potansiyeli taşıyan politikalara araç olduğu durumları da beraberinde getirmiştir. Gürcistan'da da Türkiye'de olduğu gibi son dönemde tam özelleştirme yerine kısmi özelleştirme tercih edilir hale gelmiştir. Bunlar kamu özel iş ortaklıkları ile gerçekleştirilmiştir.

Özelleştirme iki yüzü olan tercihlere ve uygulanan politikalara göre şekillenen bir süreçtir. Özelleştirmenin etkili ve ekonomiye olumlu getirileri olabilmesi için Anayasa'da yer almalı ve belirli çerçeveyi aşmasına izin verilmemelidir.

Kaynakça

Aşan, S. (2016) *Özelleştirme Mali Alan İlişkisi*. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. sf. 35

AR&GE BÜLTEN(2007). 2007 Aralık –Ekonomi. *Türkiye’de Özelleştirme: Ekonomik ve Sosyal Etkileri*. [Online] Available:

http://www.izto.org.tr/portals/0/iztogenel/dokumanlar/turkiyede_ozellestirme_ekonomik_ve_sosyal_etkileri_o_ozbek_26.04.2012%2021-28-19.pdf (31.03.2020)

Bel, G. (2003). *Against the mainstream: Nazi privatization in 1930s Germany*. Documents De Trebal De La Facultat Deciencias Economicas Empresariales Col·lecció d’Economia

Faiola, A.(2005). *Japan Approves Postal Privatization*. Washington Post Foreign Service Saturday, October 15, 2005. [Online]Available: <https://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2005/10/14/AR2005101402163.html> (19.04.2020)

Gilauri N. (2017). *Privatizing State-Owned Enterprises*. Practical economics: Economic transformation and government reform in Georgia 2004-2012 (pp.113-124).
https://doi.org/10.1007/978-3-319-45769-7_6

Investopedia(2020). *State-Owned Enterprise (SOE)*. [Online] Available :
<https://www.investopedia.com/terms/s/soe.asp> (03.04.2020)

Kowalski, P., Büge, M., Sztajerowska, M., Egeland, M. (2013). *State-Owned Enterprises Trade Effects and Policy Implications*, OECD Trade Policy Papers No. 147 (pp.4,5)

Köberl, F. (2019). *Is privatisation of State Owned Enterprises good or bad?*[Online]Available:
<https://medium.com/discourse/is-privatisation-of-state-owned-enterprises-good-or-bad-b0b2388fb2c6> (06.04 .2020)

Orkunoglu I. F. (2011). *Özelleştirme ve Alternatifleri*. Akademik Bakış Dergisi Sayı 22, Ekim – Kasım – Aralık – 2010 Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi sf. 1,3

Özelleştirme idaresi Başkanlığı (2020). *Türkiye’de Özelleştirme*. 18 Nisan tarihinde
<https://www.oib.gov.tr/turkiyede-ozellestirme> (18.04.2020)

Quraeshi, Z., Luqmani M. (2011). *Privatizing state-owned enterprises: A model for developing countries*. International Journal of Commerce and Management.

<https://doi.org/10.1108/10569211111165307>

Roin J. A.(2011). *Privatization and the Sale of Tax Revenues*.

https://www.minnesotalawreview.org/wp-content/uploads/2011/06/Roin_PDF.pdfadresinden

(17.04.2020)

T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı (2020). *Kamuda stratejik Yönetim, KIT'ler*.

http://www.sp.gov.tr/tr/kurum/g/ki/kurum/KIT_ler (01.04.2020)

T.C.HazineZİNE ve Maliye Bakanlığı Özelleştirme İdaresi Başkanlığı. *Stratejik plan*

http://www.sp.gov.tr/upload/xSPStratejikPlan/files/5Vpr6+OIB_2019_2023_Stratejik_Plan.pdf

(31.03.2020)

The Economic Times (2020). *Definition of 'Privatization'*. 15 Nisan tarihinde

<https://economictimes.indiatimes.com/definition/privatization> (14.04.2020)

Üzümcü, Z. (2007). *Özelleştirme Politikası ve Türkiye'deki Uygulamaların Etkinliği*, Yüksek lisans tez, sf.3,4,5

Wikipedia (2020). *Privatization*. <https://en.wikipedia.org/wiki/Privatization> (14.04.2020)